

забезпеченні прозорості дій поліції та ефективному контролю за діяльністю правоохоронців з боку державних та громадських організацій. Тільки за цих умов превентивна діяльність поліції відповідатиме стандартам прав людини, сприятиме зміцненню правопорядку та збереженню суспільної довіри.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 18.03.2025)
2. Про Національну поліцію від 02.07.2015р. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення 18.03.2025).

Волобоєв А. О.

завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності
та інформаційної безпеки факультету № 3,
Донецький державний університет внутрішніх справ,
доктор філософії в галузі права

БЕЗПЕКА ДИТИНИ ЯК ІНДИКАТОР РОЗВИТКУ В ЦИФРОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Стрімка цифровізація суспільних відносин кардинально змінила розуміння безпеки дитини, вивівши її за межі класичних концепцій фізичного захисту. Адже сучасні реалії породжують специфічні виклики для найуразливіших членів суспільства, одночасно відкриваючи нові можливості для розвитку та самореалізації. Це суперечливе поєднання загроз і перспектив вимагає переосмислення методологічних підходів до оцінки суспільного прогресу через призму спроможності забезпечити цифрову безпеку дитинства як критерію цивілізаційного розвитку.

Так, концептуалізація цифрової безпеки дитини як індикатора розвитку базується на теоретичному припущенні про системний зв'язок між технологічною готовністю суспільства та його здатністю захищати права найменш захищених категорій населення. Це твердження знаходить підтвердження в аналізі пандемічного досвіду 2020-2022 років. Країни з розвинутою цифровою інфраструктурою змогли забезпечити безперервність освітніх процесів, тоді як інші зіткнулися з масштабною ексклюзією дітей із системи навчання. Тобто цифровий розрив трансформувався з суто технічної проблеми у фундаментальне питання дотримання прав дитини, що спричинило нові форми соціального розшарування та поглибило існуючі нерівності.

У той же час соціально-економічні чинники цифрової безпеки перестали обмежуватись сталими показниками добробуту, бо сучасний підхід до оцінки захищеності дитини у віртуальному просторі охоплює комплекс взаємопов'язаних факторів, зокрема: доступ до швидкісного Інтернету, наявність сучасних пристроїв, рівень цифрової грамотності батьків і педагогічний супровід онлайн-навчання. Дослідження, проведені під час пандемії, засвідчили драматичні наслідки цифрової нерівності: діти з малозабезпечених родин втратили до 30 % навчального часу через неможливість повноцінно брати участь у дистанційній освіті [2]. Аналогічна

ситуація повторилася з початком повномасштабної російської агресії проти України, коли до технологічних обмежень додалися руйнування інфраструктури та вимушене переміщення населення.

У такому контексті феномен «homework gap» яскраво ілюструє структурний характер нерівності та її довгострокові наслідки для освітніх траєкторій дітей. Цей розрив охоплює не лише питання доступу до технологій, а й якість підключення, технічну підтримку та педагогічну адаптацію змісту до цифрового формату. Навіть за наявності технічного доступу діти з різних соціальних груп все одно демонструють суттєво відмінні результати дистанційного навчання, що підтверджує комплексний характер цифрової ексклюзії.

З огляду на це, економічна складова цифрової безпеки засвідчує парадокс: країни з вищим рівнем цифровізації несуть значні витрати на онлайн-захист дітей, проте отримують суттєві дивіденди від цифрової економіки, оскільки інвестиції в цифрову освітню інфраструктуру мають мультиплікативний ефект [1].

Ці соціально-економічні виклики зумовили необхідність формування нової правової концепції захисту дітей у віртуальному просторі. Прийняття Акту про цифрові послуги ЄС (DSA) означало перехід до нових підходів у сфері онлайн-захисту неповнолітніх [3]. Документ уперше на наднаціональному рівні заборонив таргетовану рекламу, засновану на профілюванні дітей, а також встановив обов'язок здійснювати оцінку ризиків для дитячого благополуччя. Однак реалізація цих положень супроводжується значними технічними викликами – насамперед у частині верифікації віку користувачів без порушення їхнього права на приватність. Судова практика вже поступово у цьому напрямку формує підґрунтя для нових правових доктрин, які визнають цифрові права дітей невід'ємною складовою їхніх основоположних прав. Проте залишається відкритим питання пошуку балансу між захистом від онлайн-загроз і забезпеченням права дітей на свободу вираження поглядів.

Зазначимо, що правове регулювання не може бути ефективним без урахування психологічних механізмів впливу технологій на розвиток особистості. Сучасні нейропсихологічні дослідження висвітлюють неоднозначний характер цього впливу: поряд із позитивною стимуляцією когнітивних функцій спостерігаються і тривожні тенденції. Особливе занепокоєння викликає феномен «doomscrolling» – компульсивне споживання негативного контенту, що спричиняє хронічний стрес і формування песимістичного світогляду в молоді. Надмірне використання екранів пов'язане не лише зі зниженням концентрації уваги, а й із затримкою соціального розвитку, порушенням сну та зниженням фізичної активності [4].

Урахування цих психологічних особливостей є ключовим для розробки інституційної структури забезпечення цифрової безпеки, яка наразі характеризується високою фрагментарністю та міжвідомчою конкуренцією. Традиційні підходи до захисту дитинства виявилися неадаптованими до викликів, що вимагає створення спеціалізованих агентств. Ефективність таких інститутів значною мірою залежить від координації з приватними технологічними компаніями, які фактично виконують квазірегуляторні функції,

встановлюючи правила для мільярдів користувачів. Це формує нову модель «приватного врядування», де корпоративні політики можуть мати більший вплив на добробут дитини, ніж національне законодавство.

Крім того, технологічний аспект цифрової безпеки дітей постійно еволюціонує, охоплюючи алгоритми машинного навчання для виявлення онлайн-грумінгу, біометричну верифікацію віку та інструменти батьківського контролю на основі штучного інтелекту. Водночас ці інновації супроводжуються етичними викликами, насамперед щодо права дітей на приватність і автономію. Відкритим залишається питання меж допустимого моніторингу онлайн-активності неповнолітніх, що зумовлює потребу в науково обґрунтованих рекомендаціях щодо оптимального «цифрового раціону» для різних вікових груп.

Отже, глобальний характер цифрових технологій формує нові геополітичні виміри дитячої безпеки. Сьогодні діти стають учасниками інформаційних війн через маніпулятивний контент у соціальних мережах та ігрових платформах. Найяскравіше це проявилось під час російської агресії проти України, коли діти зазнавали не лише фізичного, а й інформаційно-психологічного впливу. Паралельно з цим дедалі більшого значення набуває кліматичний вимір, зумовлений зростанням екологічного сліду технологій, що створює потенційний конфлікт між цифровими правами дітей і їхнім правом на здорове довкілля.

Перспективи розвитку теорії та практики цифрової безпеки дітей пов'язані з потребою формування інтегрованого підходу, який поєднує технологічні можливості, правові гарантії, психологічні знання та етичні принципи. Подальші дослідження мають зосереджуватись на довгостроковому вивченні впливу технологій на різні аспекти розвитку дитини, розробці міжнародних стандартів етичного проектування цифрових сервісів та створенні ефективних механізмів забезпечення прав дітей у глобальному масштабі. Такий комплексний підхід враховує всі виміри проблематики й дозволить перетворити цифрову безпеку дитини на справжній індикатор цивілізаційного прогресу.

Література:

1. Beaunoyer E., Dupéré S., Guitton MJ. COVID-19 and digital inequalities. *Comput Human Behav.* 2020. 111. URL: <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106424>.
2. Liu J. Bridging digital divide during COVID-19 pandemic. *SAGE Open.* 2021. 11(4). DOI: [10.1177/21582440211060810](https://doi.org/10.1177/21582440211060810).
3. Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market For Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act) (Text with EEA relevance). *An official website of the European Union.* URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj/>.
4. Tang S., Xiang M., Cheung T., Xiang YT. Mental Health and Correlated among Children and Adolescents during COVID-19 School Closure: The Importance of Parent-Child Discussion. *Journal of affective disorders.* 2020. Vol. 279. P. 353-360. DOI: [10.1016/j.jad.2020.10.016](https://doi.org/10.1016/j.jad.2020.10.016).